

FRENTAB ANLÄGGNING AB

NATURVÄRDESDINVENTERING

VELAMSUNDS NATURRESERVAT, OMRÅDEN ANGRÄNSANDE KOVIKS AVFALLSANLÄGGNING

2017-10-19

wsp

NATURVÄRDESDINVENTERING

Velamsunds naturreservat, områden angränsande Koviks avfallsanläggning

Frentab Anläggning AB

KONSULT

WSP Sverige AB

Dragarbrunnsgatan 41

753 20 Uppsala

Besök: Dragarbrunnsgatan 41

Tel: +46 10 7225000

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

Styrelsens säte: Stockholm

<http://www.wspgroup.se>

KONTAKTPERSONER

Måns Svensson

010 – 722 79 11

mans.svensson@wsp.com

Christina Borg

010 – 722 69 11

christina.borg@wsp.com

UPPDRAGSNAMN

Kovik – ansökan om nytt tillstånd

UPPDRAGSNUMMER

10222480

FÖRFATTARE

Måns Svensson

DATUM

2017-10-19

ÄNDRINGSDATUM

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
2	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	4
3	RESULTAT AV INVENTERINGEN	5
3.1	INVENTERINGSOMRÅDET	5
3.2	BESKRIVNING AV DELOMRÅDEN	6
3.3	FÖREKOMST AV GRÖN SKÖLDMOSSA	10
4	REFERENSER	11

1 INLEDNING

Frentab Anläggning AB, nedan kallat Frentab, avser att söka förnyat tillstånd för sin verksamhet vid Kovik. WSP Sverige AB har därför på Frentabs uppdrag utfört en naturvärdesinventering av områden som kan komma att beröras av kommande verksamhet. En fältinventering genomfördes den 27 september 2017 av Måns Svensson. Resultatet av denna inventering samt sammanställning av befintlig information rörande aktuellt område presenteras i denna rapport. Rapporten har granskats av Christina Borg.

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och bedöma vilka naturvärden dessa har. Identifierade områden redovisas i rapporten liksom en bedömning av eventuell påverkan vid en exploatering. Metodiken som använts beskrivs i Bilaga 1.

Rapportens mål är att belysa naturvärdena och ge rekommendationer för att minimera risken för att negativa konsekvenser uppstår. Den betydelse som exempelvis de öppna markerna i inventeringsområdet har för andra värden som rekreation eller kulturhistoria, ligger utanför denna inventering.

2 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

- Fem delområden med naturvärden avgränsades, vilket omfattar huvuddelen av den mark inom inventeringsområdet som gränsar till Koviks avfallsanläggning.
- Sumpskogspartier inom delområde 1 och 4 kan vara känsliga för grundvattensänkningar.

Sammantaget har större delen av den mark som omedelbart gränsar till Koviks avfallsanläggning tydliga naturvärden. Områden som inte naturvärdesklassats inkluderar ett större sammanhängande skogsparti i södra delen av inventeringsområdet med hög andel unga träd, samt de öppna markerna vid Lappkärr. De sistnämnda betas för närvarande av nöt, men har uppenbarligen brukats som åker och har en för sådana marker ganska typisk kvävegynnad flora.

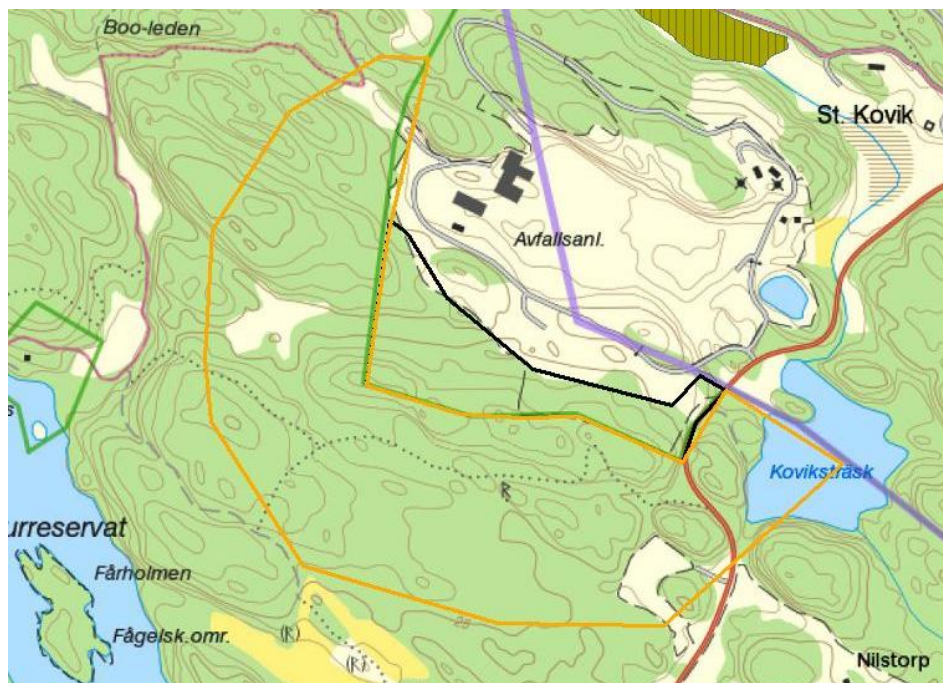
Den planerade verksamheten vid Kovik kan komma att innebära grundvattensänkningar. De inventerade områden som framför allt kan tänkas påverkas negativt av sådana sänkningar är sumpskogspartierna inom delområde 1 och 4, eftersom denna skogstyp får sin karaktär av att grundvattnet befinner sig nära eller tidvis ovanför markytan. I båda dessa delområden är naturvärdena också i hög grad kopplade just till hög luftfuktighet och fluktuerande vattennivåer. Talldominerade områden bedöms inte vara lika känsliga.

3 RESULTAT AV INVENTERINGEN

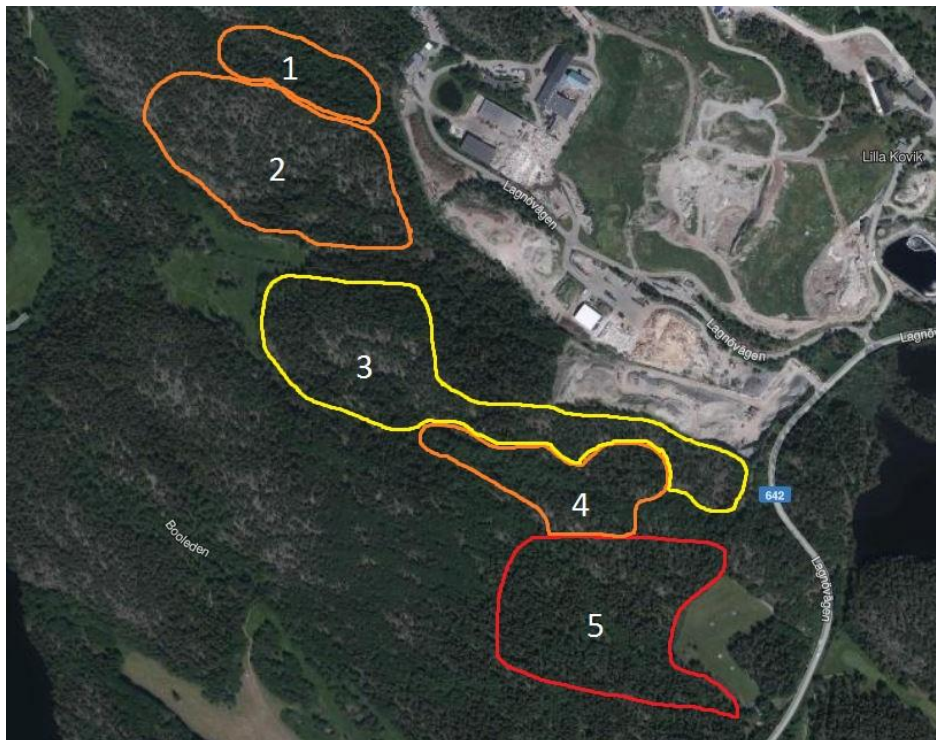
3.1 INVENTERINGSOMRÅDET

Inventeringen gjordes i ett upp till cirka 1 kilometer långt och dito brett område söder och väster om Koviks avfallsanläggning (Figur 1). Inom inventeringsområdet har fem delområden med naturvärden avgränsats enligt Figur 2 (se avsnitt 3 nedan).

Figur 1. Inventeringsområdet i Velamsunds naturreservat avgränsat av orange, heldragen linje.

3.2 BESKRIVNING AV DELOMRÅDEN

Figur 2. Avgränsning av fem delområden som naturvärdesklassats inom inventeringsområdet. Gula, orange och röda linjer avgränsar områden med vissa, påtagliga respektive höga naturvärden.

Fem delområden med naturvärden avgränsades inom inventeringsområdet. Samtliga delområden ligger inom Velamsunds naturreservat samt helt eller delvis inom områden som klassats som nyckelbiotop eller naturvärde av Skogsstyrelsen. Det finns ett antal tidigare registrerade artfynd inom delområdena i Artportalen (sökning 170926). De som är intressantast ur naturvårdssynpunkt redovisas under respektive delområde. Det finns inga särskilt värdefulla träd registrerade inom inventeringsområdet i Trädportalen (sökning 170926).

Delområde nr 1 – Sumpig barrskog väst om Knarrnäs vägen 5

Naturvärdesklass 3: Påtagligt naturvärde

Ett olikåldrigt och varierat skogsparti med både sumpiga och mer torra partier. Centralt finns en sumpskog med klibbal, ask, gran och björk (Figur 3). Här förekommer flera signalartsmossor som indikerar hög och jämn luftfuktighet. Mer stenbundna partier med lodytor finns också och i ett sådant finns ett naturligt bestånd av gammal skogslind. Död ved förekommer både i form av lågor och stående döda träd.

Delområdet bedöms ha ett visst biotopvärde och ett visst artvärde, vilket sammantaget ger ett påtagligt naturvärde. Delområdet har klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter: Gulnål (signalart), skarp dropptaggvamp (signalart), stor bräkenmossa (signalart), terpentinnmossa (signalart).

Noterade tidigare men ej sedda under denna inventering: glansfläck (signalart), grön sköldmossa (signalart), långfliksmossa (signalart), platt fjädermossa (signalart).

Figur 3. I delområde 1 finns ett sumpskogsparti med goda förutsättningar för en artrik mossflora.

Delområde nr 2 – Talldominerad skog norr om Lappkärr

Naturvärdesklass 3: Påtagligt naturvärde

Delområdet domineras av en tydligt olikåldrig hållmarkstallskog där enstaka riktigt gamla träd finns (Figur 4). Död ved förekommer endast sparsamt och då oftast i form av mycket gamla avverkningsstubbar, på vilka den rödlistade vedskivlaven växer i två fall. I sydväst, ner mot Lappkärr, finns en brant där det förekommer äldre ek och lind, samt flera lågor av bland annat tall. Här växer både tall- och grovticka på en äldre tall. På norra sidan om Lappkärr finns också flera nyligen frihuggna ekar i 100-150-årsåldern.

Delområdet bedöms ha ett visst biotopvärde och ett visst artvärde, vilket sammantaget ger ett påtagligt naturvärde. Delområdet ingår i områden som klassats som naturvärde av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter: Grovticka (signalart), motaggsvamp (Nära hotad, NT), tallticka (NT), vedskivlav (NT).

Figur 4. Stora delar av delområde 2 utgörs av tallskog som är olikåldrig, men där riktigt gamla träd är ovanliga.

Delområde nr 3 – Tallskog söder om avfallsanläggningen

Naturvärdesklass 4: Visst naturvärde

Söder om Koviks avfallsanläggning, längs med gränsen till verksamhetsområdet, finns en tydligt olikåldrig, talldominerad skog (Figur 5). I öster, i skogskanten mot Lappkärr, förekommer den rödlistade motaggsvampen och en art av vaxskivling tillsammans med ett par äldre tallar. Död ved förekommer endast sparsamt. I sydvästra kanten förekommer ett antal något äldre, inväxta ekar.

Delområdet bedöms ha ett visst biotopvärde, medan artvärdet generellt bedöms vara lågt. Delområdet ingår i områden som klassats som naturvärde av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter: Motaggsvamp (Nära hotad, NT), vaxskivlingar (signalart)

Figur 5. Hällmarkstallskog dominerar i delområde 3.

Delområde nr 4 – Sumpskog nordväst om golfbanan

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde

Mellan det tämligen stenbundna talldominerade skogsparti som finns i delområde 3 och barrblandskogen i delområde 5 finns ett mer frodigt parti med mycket gran. Centralt i objektet finns ett parti i en sänka, där klibbalar, tallar, granar och björkar växer på sumpig mark. Träden är tydligt olikåldriga, men riktigt gamla träd saknas generellt. Flera träd har tydliga socklar. I sumpskogspartiet förekommer tre signalarter (två lavar och en mossa) som alla indikerar artrika sumpskogsmiljöer. Död ved förekommer i form av lågor och stående döda träd. I kanterna mot intilliggande bergknallar finns enstaka, inväxta äldre ekar. I västra kanten av delområdet är skogen påverkad av äldre dikningar.

Delområdet bedöms ha ett visst artvärde och ett visst biotopvärde, vilket sammantaget ger ett påtagligt naturvärde. Delområdet har klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Naturvårdsarter: Glansfläck (signalart), rostfläck (signalart), västlig hakmossa (signalart)

Figur 6. Blöt mark och ställvis gott om död ved präglar sumpskogen i delområde 4.

Delområde nr 5 – Blandbarrskog väst om golfbanan

Naturvärdesklass: Högt naturvärde

Väster om Nacka golfklubbs driving range finns ett barrblandskogsområde. I öst finns ett småkuperat område med en del riktigt gamla tallar (Figur 7), men annars är skogen i regel grandominerad med ett ganska stort inslag av lövträd, särskilt klibbal och björk, men även asp, ek, hassel och sälg. Död ved förekommer både i form av stubbar, lågor och stående döda träd och olika nedbrytningsstadier finns representerade. Partiet i öst är delvis stenbundet, medan det i väst förekommer flera sumpiga partier med en del sockelbildning. Området är variationsrikt och hyser en värdefull svampflora, inklusive minst fyra rödlistade arter.

Delområdet bedöms ha ett påtagligt artvärde och påtagligt biotopvärde, vilket sammantaget ger ett högt naturvärde. Den östra delen av delområdet har klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen, medan den västra klassats som naturvärde.

Naturvårdsarter: Blomkålssvamp (signalart), grovticka (signalart)

Noterade tidigare men ej sedda vid denna inventering: flattoppad klubbsvamp (Nära hotad, NT), grå kantarell (NT), grön sköldmossa (signalart), kruskantarell (signalart), oxtungsvamp (NT), svavelrisk (signalart), ullticka (NT), zontaggsvamp (signalart).

Figur 7. I östra delen av delområde 5 finns en olikåldrig talldominerad skog med död ved i olika nedbrytningsstadier och en hel del riktigt gamla träd.

3.3 FÖREKOMST AV GRÖN SKÖLDMOSSA

Inom tidigare planerat verksamhetsområdet har en förekomst av grön sköldmossa noterats.¹ Vid denna inventering återbesöktes platsen och 20 kapslar av arten noterades på en granlåga (Figur 8), vilket sannolikt är samma förekomst som tidigare eftersom ingen annan lämplig växtplats sågs i närheten. Grön sköldmossa eftersöktes också i hela inventeringsområdet men sågs inte. Arten är knuten till rejält murkna granlågor med markkontakt. Detta substrat förekommer knappast i de talldominerade skogarna i delområdena 2 och 3, varför det är mindre sannolikt att grön sköldmossa finns i de delområdena. Grön sköldmossa är dock sedan tidigare känd från delområdena 1 och 5, enligt fynd registrerade i Artportalen, men återfanns inte.

Figur 8. Grön sköldmossa förekommer på denna granlåga inom verksamhetsområdet för Koviks avfallsanläggning.

4 REFERENSER

¹Enetjärn Natur AB 2015. Inventering och bedömning av naturvärde – Kovik – Planerad masshantering i Nacka kommun.

Webbsidor

Artportalen: www.artportalen.se

Artfakta för rödlistade arter: <https://artfakta.artdatabanken.se>

Trädportalen: <http://www.tradportalen.se/>

Skogsstyrelsen: <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>

WSP Stab

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

BILAGA 1

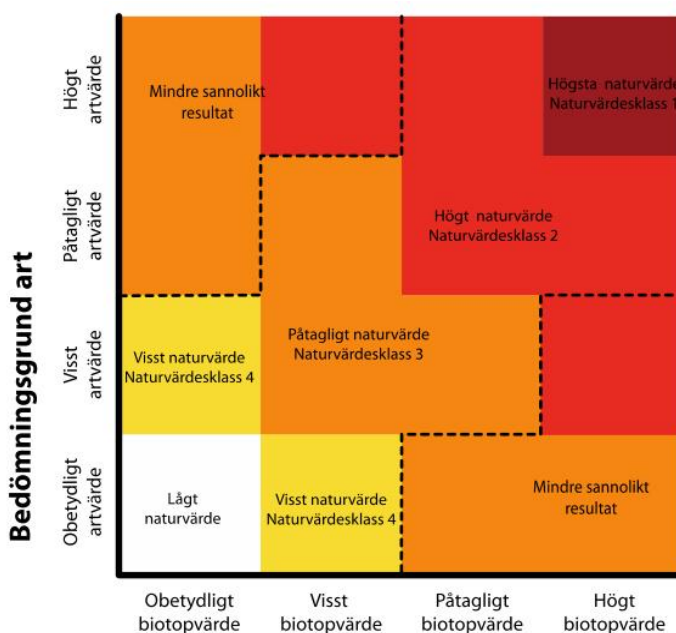
Metodik använd vid naturvärdesinventeringen

Undersökningen omfattar en allmän inventering av bakgrundsinformation, ett fältbesök och en systematisk bedömning av naturvärden enligt standardiserad metod.¹

I den allmänna inventeringen av bakgrundsinformation ingår inventering av befintliga data som beskriver området, bakgrundsmaterial ifrån berörda myndigheter, och informationssök i öppna databaser. Aktuellt område inventeras översiktligt i fält med avseende på förekommande naturtyper och markanvändning.

Den systematiska naturvärdesbedömningen syftar till att uppskatta underlaget för biologisk mångfald. Rödlisade arter, signalarter eller andra värdearter noteras. Naturvärdesbedömningen baseras på att kartlägga de egenskaper i naturen – strukturer, åldersfördelning, avdöende, topografi, bördighet, kulturpåverkan, m.m. – som är av betydelse för mängden kärlväxter, mossor, lavar, vedlevande svampar, fåglar, insekter och övriga djur, det vill säga biologisk mångfald.

Naturvärdesbedömning innebär att ett geografiskt områdes betydelse för biologisk mångfald bedöms med hjälp av bedömningsgrunderna art och biotop, se Figur 1. Naturvärdesbedömning avser den biologiska mångfaldens nuvarande tillstånd. Bedömningsgrunderna är inte kvantitativa utan ska sättas i relation till vad som kan förväntas i den aktuella biotopen och regionen.

Figur 1. Naturvärdesbedömning vid NVI. Utfall för bedömningsgrund art respektive bedömningsgrund biotop leder till en viss naturvärdesklass. Figuren är från SIS Standard Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.

NATURVÄRDESKLASSER

Inom området förekommande naturtyper klassas på en gemensam skala utifrån naturvärde. Ett naturvärdesobjekts betydelse för biologisk mångfald, det vill säga graden av naturvärde bedöms enligt en fastställd skala i olika naturvärdesklasser, där klasserna är:

Högsta naturvärde – (naturvärdesklass 1) störst positiv betydelse för biologisk mångfald. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

Högt naturvärde – (naturvärdesklass 2) stor positiv betydelse för biologisk mångfald. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass aktivt objekt, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädellövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärrsinventeringens klass 1–3, limniska nyckelbiotoper, skogsbrukets klass urvatten, värdekärnor i naturreservat samt fullgoda Natura 2000-naturtyper. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.

Påtagligt naturvärde – (naturvärdesklass 3) påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald. Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär ängs- och betesmarksinventeringens klass restaurerbar ängs- och betesmark, Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogs-inventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass naturvatten.

Visst naturvärde – (naturvärdesklass 4) viss positiv betydelse för biologisk mångfald. Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts. Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass. Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

NATURVÅRDSARTER

Naturvårdsart är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter och signalarter. Förekomst av en eller flera naturvårdsarter kan indikera att ett område har högt naturvärde eller så kan förekomsten av en naturvårdsart i sig indikera en särskild betydelse för biologisk mångfald. Naturvårdsarter har lanserats av ArtDatabanken som ett verktyg vid naturvärdesbedömning och vid revidering av rödlistan kommer listor på användbara naturvårdsarter tas fram för olika biotoper.

RÖDLISTAN

Den svenska Rödlistan² innehåller en bedömning av olika arters risk att dö ut i Sverige. De arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT) eller Kunskapsbrist (DD) benämns rödlistade. De arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. Kategorin kunskapsbrist omfattar arter där kunskapen är så bristfällig att de inte kan placeras i någon kategori, men där tillgängliga data ändå tyder på att de borde vara rödlistade. Rödlistan baseras på internationellt vedertagna kriterier från Internationella Naturvårdsunionen (IUCN).

Litteratur

¹ SIS, 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.

² ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.